

Építsen nyitott önkormányzatot!

MONITOR

Építsen nyitott önkormányzatot!

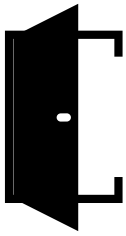

Tisztelt polgármesterjelölt!

Magyarország egyik vezető korrupcióellenes szervezeteként a legutóbbi önkormányzati választások előtt arra kértük a jelölteket, hogy köteleződjenek el az **Ez a Minimum!** átláthatósági program megvalósítása mellett. A programot továbbra is érvényes iránymutatásnak tekintjük a fővárosi kerületek és hazai nagyvárosok számára, ezért a 2024-2029-es ciklusban is el fogjuk végezni a nagyvárosok és cégeik **nyilvános értékelését** az Ez a Minimum! szempontrendszere mentén.

A választásokhoz közeledve azonban arra is lehetőséget szeretnénk adni, hogy olyan vállalások is nyilvánosságot kapjanak, amelyek **túlmutatnak a minimumon, ha úgy tetszik, a maximumra törnek**. Arra kérjük Önt, ha van olyan konkrét programterve (vagy meglévő program továbbfejlesztésére vonatkozó terve), amely példát mutathat másoknak, azt ossza meg velünk, és rajtunk keresztül a nyilvánossággal. **Tegyen vállalást országos szinten is példaértékű gyakorlat megvalósítására az átlátható önkormányzati működés vagy állampolgári részvétel területén!**

Milyen vállalásokat várunk?

1 ***Valós megoldást egy helyi problémára.*** A vállalt intézkedés alapjául szolgáló kihívást Ön határozza meg, hiszen Ön ismeri települése problémáit és lakosai igényeit. A demokratikus innováció nem öncél, hanem eszköz a közösség szolgálatára. Ezért fontos, hogy egy olyan tervet osszon meg velünk, amely a helyben élők valódi problémáira, kihívásaira kínál választ, legyen szó egy kis közösségről, vagy az egész városról.

2 ***Innovatív megközelítést.*** A problémákat számos módon lehet kezelni. A programban olyan törekvéseknek szeretnénk teret adni, amelyek a szokásos megoldásokon túlmutatnak. Olyan hazai demokratikus innovációkat keresünk, amelyek **például szolgálhatnak más településeknek és idővel meghatározhatják azt, ahogyan a helyi demokrácia és az önkormányzatiság működéséről gondolkodunk! Tekintsen kiírásunkra innovációs versenyként és tegye ki a kirakatba a legjobb ötletét!**

3 ***Nyílt és bevonó szemléletet.*** A vállalt program az átláthatóság, az elszámoltathatóság és a társadalmi részvétel elveire építve a választott helyi probléma megoldását a nyilvánosság és az érintettek bevonása révén kell megcélozza. Ha van rá szándék, akkor bármilyen egyszerű ügyben lehetőség van a kapcsolattartás, az együttműködés és a közös döntés eszközeinek a használatára. **E kiadvány hazai és nemzetközi példák alapján segít ötletelni arról, hogy melyek a kitűzött célhoz leginkább megfelelő nyitott önkormányzati eszközök.**

4 ***Konkrét feladat melletti nyilvános elköteleződést.*** Ha általános célok helyett konkrét feladatok, cselekvések szerepelnek a vállalásban, annál könnyebb a jó ötleteknek nagyobb láthatóságot teremteni. Továbbá a vállalás hitelességét erősíti, hogy a konkrét cselekvés megvalósulása ellenőrizhető, **a jelölt vállalása számonkérhető és határidővel bír.**

A vállalásokat a nyitott-onkormanyzat.k-monitor.hu oldalon tesszük közzé, Önt pedig arra kérjük, hogy nyilvánosan is kommunikálja a velünk megosztott tervét. Ossza meg közösségi oldalán, tegye a programja részévé! A választásokat követően pedig a megválasztott jelöltek számára felajánljuk ingyenes szakmai támogatásunkat, hogy a leginkább innovatív és ambiciózus terveket megvalósítsák!

Legyenek az önkormányzatok Magyarországon a demokratikus innováció úttörői és építsék újra a bizalmat a választók és a választott döntéshozók között!

Tegye meg vállalását itt!

Ez a Minimum!
az önkormányzatokban

2019-ben 200 megválasztott képviselő és polgármester vállalta, hogy megvalósítja az Átlátszó.hu, a K-Monitor és a Transparency International Magyarország által összeállított átláthatósági programot. Az elért eredmények értékelésére legutóbb 2024 márciusában került sor és a jövőben is alábbi szempontok szerint fogjuk értékelni a kerületek és nagyvárosok közzétételi gyakorlatát.

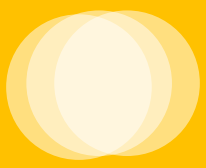

1 Nyilvános működés

- Napirend, előterjesztések, jegyzőkönyvek - beazonosítható, kereshető dokumentumok
- Nyomon követhető viták, döntések - név szerinti szavazás, metaadatok, kereső anyagok címében és tartalmában, határozatok és rendeletek tára
- Testületi ülés nyilvánossága - személyes részvétel, élő online közvetítés, utólagos videós elérhetőség
- Döntéshozók elérhetősége

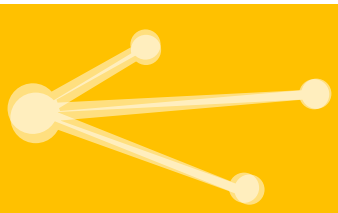

2 Közérdekű adatigénylés

- Közérdekű adatigénylések közzététele - adatigénylés módja, adatigénylések témája, szövege, válaszok, elutasítások (indoklással)

3 Átlátható költségvetési gazdálkodás

- Költségvetési folyamat nyilvánossága - feldolgozható mellékletek, rendelet, módosítások, beszámolók-zárszámadás, közérthető bemutatás
- Költségvetési tervezés - koncepció, egyeztetések, előterjesztés
- Önkormányzat által benyújtott pályázatok nyilvánossága
- Önkormányzat által kiírt pályázatok - szakmai és bírálati nyilvánossága, céljellegű támogatások adatai

4 Nyilvános szerződések, közbeszerzések

- Nyilvános, kereshető szerződések - fontosabb adatok adatbázisban, szerződések digitalizálva közzétéve, mellékletekkel együtt
- Közbeszerzések az EKR-en - terv, közbeszerzési dokumentumok
- Beszerzések - szabályzat, 1 millió feletti szerződések adatai, teljesítésigazolások, beszámolók
- Átlátható ingatlangazdálkodás - értékesítés és bérbeadás adatai és értékbecslések, áron aluli értékesítés esetében indoklás
- Szerződéstárak frissítésének dátuma

5 Önkormányzati tulajdonú vállalatok

- Nyomon követhető tulajdonosi és irányítási struktúra - tulajdonolt cégek, tulajdoni hányad, döntéshozó testület összetétele, elérhetőségek, szervezeti felépítés, stratégia, tervek, célok, SZMSZ
- Nyilvános javadalmazás - döntéshozók, felügyelő bizottság tagok
- Átlátható teljesítmény - pénzügyi beszámolók, jelentések
- Átlátható gazdálkodás - szerződések adatbázisa, szerződések szövege módosításokkal, kiválasztási/ beszerzési eljárás legteljesebb dokumentációja, közbeszerzések, EKR elérés
- Antikorrupció, panaszkezelés, közérdekű bejelentés - 100 millió feletti cégek antikorrupciós szabályzata, panaszkezelési mechanizmus, évente beszámoló

6 Elszámoltatható döntéshozók

- Polgármester, alpolgármester, képviselők, cégvezetők, tisztségviselők vagyonnyilatkozatai - ciklusra visszamenően, géppel olvashatóan
- Vagyonnyilatkozati eljárás - bizottsági indoklás, nyilvánosságra hozás
- Tanácsnokok munkája - feladatok, juttatás, beszámolók
- Antikorrupciós stratégia, hivatásetikai kódex, közérdekű bejelentőfelület
- Közmeghallgatás nyilvánossága - meghívó, jegyzőkönyv, kérdések és válaszok

A nyitott kormányzás *alapelvei*

Építsen nyitott önkormányzatot!

A nyitott kormányzás alapelvei szorosan összefüggő szempontok, amelyeket az önkormányzati működés, közpolitika-alkotás és közszolgáltatás-biztosítás bármely területén lehetséges érvényesíteni. Az alapelveket konkrét, Magyarországon is elképzelhető intézkedésekre Nyitottháza fiktív példáinak segítségével fordítjuk le. Az alapelvek általános ismertetése után pedig egyesével mindegyik elvhez valóban megvalósított nemzetközi és hazai jógyakorlatokat mutatunk be, amelyekről részleteiben is lehetséges így a tájékozódás.

Átláthatóság

Átláthatóan működik egy önkormányzat, ha az állampolgárok hozzáférhetnek az önkormányzat működésével, döntéseivel kapcsolatos információkhoz.

A nyitott működés mellett elkötelezett önkormányzat önként, kezdeményezően közzéteszi a közérdekű adatait, figyel a közzétett adatok felhasználhatóságára, közérthetőségére, sőt, közzéteszi a működése során keletkezett közadatokat, lehetőséget biztosítva más szereplők (civil szervezetek, vállalkozások) általi innovatív használatukra.

Tovább a konkrét példákra

Számonkérhetőség

Számonkérhetően működik egy önkormányzat, ha a döntéseket előre meghatározott programok és vállalások alapján, valamint a nyilvánosság számára megismerhető érvek és érdekek mentén hozzák meg.

A nyitott működés mellett elkötelezett önkormányzat átláthatóvá teszi a döntéselőkészítés folyamatát és egyértelmű elvárásokat támaszt a képviselői tevékenységről történő beszámolás módjáról, világossá teszi, hogy milyen elvek és mechanizmusok biztosítják a köztisztviselők és döntéshozók integritását és az önkormányzat intézményeitől és partnereitől is elvárja a nyilvánosság előtti számonkérhetőséget. Terveihez, intézkedéseihez indikátorokat, céldátumokat határoz meg.

Tovább a konkrét példákra

Részvételiség

Részvételi alapon működik egy önkormányzat, ha az állampolgárok bevonása nem csak közvéleménykutatásokra és kipipálandó konzultációkra szorítkozik, hanem valódi lehetőséget biztosít arra, hogy a lakosok is beleszóljanak az önkormányat működésébe.

A nyitott működés mellett elkötelezett önkormányzat a stratégiai céljait, költségvetését, projektjeit már tervezési fázisban egyezteti az állampolgárokkal, biztosítva mindenki számára az inkluzív, egyenlő hozzáférést. Aktív kapcsolatokat tart fent civil szervezetekkel és más társadalmi szereplőkkel a településen. A lakosságot a település napi működésébe is bevonja, lehetőséget biztosít a közszolgáltatások minőségével kapcsolatos visszajelzésekre, javaslatokra.

Tovább a konkrét példákra

Open Government Partnership (OGP)

Magyarország 2012 és 2016 között volt az OGP nemzetközi kezdeményezés tagja. Bár a kormány a működését ért kritikák következtében elhagyta a közösséget, az OGP által megosztott tudás és jó gyakorlatok tárháza rendkívül hasznos segítség lehet a nyíltabb kormányzásra törekvő hazai önkormányzatok számára.

- A 2024-es **Nyílt Kormányzati Útmutató központi** és helyi hatóságoknak is hasznos tapasztalatokat és módszereket mutat be.
- A nyílt kormányzással szemben kifejezetten **szkeptikusok számára összeállított útmutató** sok példával és számokkal mutatja be az intézkedések pozitív hozadékait (legyen szó állampolgári bizalomról, vagy akár megspórolt költségekről).
- Kifejezetten helyi szintű önkormányzatok friss kezdeményezéseiről és eseményeiről lehet havi szinten értesülni **ezen az oldalon**.

Átláthatóbb önkormányzat

Építsen nyitott önkormányzatot!

Nyitottháza város önkormányzata az alábbi módokon támogatja, hogy a lakók minden információhoz hozzáférhessenek.

Kezdeményező közzététel

- Térképes felületet hoztak létre, ahol városfejlesztési kérdésekről lehet tájékozódni: telektömbökre kattintva megismerhetőek az építési szabályzat legfontosabb elemei, fel vannak tüntetve az adott ciklus közberuházásai és azok státusza, valamint megismerhetőek a nagyobb magánberuházásokhoz kötődő engedélyek és településrendezési szerződések.
- Az önkormányzat minden évben elkészíti a költségvetés grafikonokon történő közérthető bemutatását, külön fókuszálva arra, hogy az adott évben mi változik a korábbiakhoz képest, illetve témák szerint is megmutatja, hogy melyek a zöld, nyugdíjas, vagy éppen kerékpáros szempontból releváns költések.

Közérthetőség

- Az önkormányzat elvégzi a hivatali levelek közérthetőségi auditját, egyszerű útmutatókat készít és képzéseket tart a hivatalnokoknak, hogyan lehet a lakossági megkeresésekre és közérdekű adatigénylésekre szakszerű, de mégis közérthető válaszokat adni.
- A honlapon a kereső részletes szűrő funkcióval van ellátva, amivel a látogató beállíthatja, hogy hírek, testületi dokumentumok vagy akár szerződések és egyéb közzétett dokumentumok címeiben vagy tartalmában szeretne keresni.

Együttműködések ösztönzése

- Nyitottháza és Tisztaváros közös beszerzési platformot működtetnek, ahol a közbeszerzési értékhatár alatti beszerzéseiket is nyilvánosan meghirdetik, a feliratkozó cégeknek hírlevelet is küldenek az új beszerzésekről, a bontási jegyzőkönyveket, szerződéseket és teljesítésigazolásokat is nyilvánosságra hozzák. A platform más önkormányzatok számára is nyitva áll, hogy ott hirdessék meg a beszerzéseiket, több céget elérve és nagyobb versenyt generálva ezzel.
- Nyitottháza közadat portált is üzemeltet, ahol interaktív grafikonok segítségével is tájékozódhatnak a látogatók és az adatokat gépileg feldolgozható formában le is tudják tölteni további felhasználás érdekében. Az oldalon rendszeresen frissülő közlekedési adatok, közmű-adatok, fakataszter, köznevelési intézmények férőhelyei és telítettsége, szenzorok által gyűjtött környezeti adatok (levegőminőség) is megtalálhatóak többek között.

Projekt: átláthatóság és a megértéshez való jog a bürokráciában

Önkormányzat: Valencia, Spanyolország

Probléma, hiányosság: a közzétett dokumentumok bonyolult, technikai vagy jogi nyelvezetet használnak, amik így csak nehezen értelmezhetőek a lakosság számára.

A vállalás részletei: az átláthatósági portál **kiértékelése** használhatóság és hozzáférhetőség szempontból, ami alapján kijelölik a fejlesztési irányokat. A dokumentumokat és információkat közzétevő közalkalmazottak számára **képzéseket** szerveznek, aminek keretein belül az egyértelmű kommunikációs megoldásokra fókuszálnak és **szakmai útmutatót** készítenek a közigazgatási információk előkészítésére és közzétételére.

Projekt: nyílt adat portál és adat-párbeszédek

Önkormányzat: Hamburg, Németország

Probléma, hiányosság: a várossal kapcsolatos adatok és információk nem hozzáférhetőek a polgárok számára.

A vállalás részletei: Hamburg önkormányzata létrehozott egy **átláthatósági portált**, ahova egyrészt feltöltik az önkormányzat **döntésekhez, gazdálkodásához elsődlegesen kapcsolódó dokumentumok**at (szenátusi döntések, rendeletek, szakértői jelentések, támogatási adatok, szerződések – az Ez a Minimum program tartalmához hasonlóan). Ezek mellett viszont olyan, a működést támogató, annak során létrejövő **közadatokat** is feltöltenek erre a portálra, mint közlekedési adatok, különböző tervezések során felhasznált térképek, geoadatok, környezeti adatok (levegő- és vízminőség) vagy fakataszter. A portálon megtekinthető dokumentumok körét folyamatosan bővítik, aktualizálják. Hamburg nyitott önkormányzati vállalásához tartozik, hogy négy, **adatokhoz kapcsolódó témában szerveznek eseményeket**, ahol az önkormányzat közérthetően be tudja mutatni a rendelkezésére álló adatokat, erősíteni tudja a civil társadalom és cégek ismereteit a közigazgatásban létrejövő adatokról és együttműködéseket tud generálni különböző érdekcsoportok között, fel tudja mérni a részükről felmerülő igényeket.

Projekt: fenntarthatósági adatok közzététele

Önkormányzat: Detmold, Németország

Probléma, hiányosság: a város számos releváns fenntarthatósági adattal rendelkezik, ezeket azonban nem tették közzé nyílt adatként, így ezek nem tekinthetőek meg és nem használhatóak fel.

A vállalás részletei: egy fenntarthatósággal kapcsolatos részvételi folyamat megmutatta, hogy a polgárok szeretnének hozzáférést az éghajlattal és a környezettel kapcsolatos nyílt adatokhoz. Detmold városa vállalta, hogy **három témakörben gyűjtik össze és teszik elérhetővé** mindenki számára az adatokat: mobilitás, élhető városnegyedek, fenntartható fogyasztás és életmód. Így a polgárok nyomon követhetik a fenntarthatóság területén elért eredményeket és fejleményeket.

Projekt: átláthatóbb településfejlesztés

Önkormányzat: Sekondi-Takoradi, Ghána

Probléma, hiányosság: a népesség gyors növekedése miatt számos infrastrukturális magánberuházás indult, de a kapcsolódó információk (pl. ki a beruházó vagy hogy az épületek megfelelnek-e az előírásoknak) nem hozzáférhetőek. Emellett hiányoznak az olyan eszközök, amiken keresztül az állami infrastrukturális projekteket lehet nyomon követni.

A vállalás részletei: a vállalás egyik lába egy **helyi szintű építési portál** létrehozása, ahol építési engedélyekről, beruházókról lehet információhoz jutni, mellette pedig térképes platformon érhetőek el a helyi építési szabályzat lényeges információi (mi építhető az adott helyen) – így a lakosok összevethetik, hogy az épülő beruházások megfelelnek-e az előírásoknak. A **vállalás másik lába a közberuházásokra vonatkozik**: az önkormányzat létrehoz egy **térinformatikai rendszert, ahol az önkormányzati fejlesztések** közbeszerzési adatait és státuszát felhasználóbarát formátumban teszik közzé a nyilvánosság számára. A portálon a polgárok nyomon követhetik a beruházásokat, ezek állapotával kapcsolatban bejelentést tehetnek és visszajelzést kaphatnak. A vállalás fontos része a portálról történő kommunikáció, aminek során civil szervezetek segítségével népszerűsítik az oldal használatát a lakosság körében.

Hazai jógyakorlatok

Magyarországon nem elterjedt az önkormányzati közadat portálok használata, ahol az adatok nyílt formában letölthetőek, illetve dinamikus grafikonokon közérthetően kerülnek bemutatásra.
Ez azért meglepő, mert a magyar közigazgatás nemzetközi összevetésben is kiemelkedő, jó minőségű adatokkal rendelkezik - legyen szó közlekedési szolgáltatásokról, földhivatali nyilvántartásokról, közterület-foglalási vagy parkolási engedélyekről és a sort lehetne folytatni.
Az Ez a Minimum! átláthatósági értékelések alapján a képviselő-testület nyilvános működése és a szerződések nyilvánossága terén a nagyvárosok esetében jelentős előrelépés történt.

- Közadat portál és “műszerfal” közti megoldást jelent a **BKK megoldása**, ahol a forgalmi adatokat interaktív grafikonokon és közzétett jelentésekben osztják meg a nyilvánossággal. Klasszikus közadat portál indult például **Debrecenben**, viszont az adathalmazokat nem frissítették 2019 óta.
- Terézváros 2024-ben már ötödször készíti el az éves költségvetésének **közérthető bemutatását**.
- Bár nem kifejezetten felhasználóbarát módon, de **Veszprém** és a **II. kerület** is nyilvánosan elérhetővé teszi a vagyonkataszterét.
- Az Újbuda önkormányzata által használt **térinformatikai rendszer** nyilvánosan elérhető felülete egyedülálló, helyrajzi számokra lehet rákeresni, az adott területre érvényes építési szabályzatot lehet elérni, adott közutak tulajdonosát és kezelőjét lehet ellenőrizni sok más funkció mellett.
- Miskolc önkormányzati fejlesztéseinek **térképen történő bemutatása**, az elkészültségi státusz és tovább információk elérhetőségével követendő átláthatósági jó gyakorlatot jelent.
- Budapesten a fővárosi önkormányzat és egyre több kerület használja a **közös fakatasztert**, amin keresztül egyes fák adatait lehet megtekinteni, de akár bejelentést is lehet tenni.

Számonkérhetőbb önkormányzat

Építsen nyitott önkormányzatot!

Nyitottháza városának esetében a számonkérhetőséget az alábbi intézkedések szolgálják.

Döntéshozás és képviselői tevékenység

- Az előterjesztések kötelező mellékletévé teszi az önkormányzat, hogy milyen hivatalon belüli és kívüli egyeztetések során lett előkészítve az adott előterjesztés (minimum a találkozó dátumának és résztvevőinek megjelölésével).
- A polgármester és alpolgármesterek fogadóóráin résztvevők névsora nyilvános, valamint az önkormányzaton kívüli szereplőkkel, szervezetekkel történő találkozók naptárbejegyzései is nyilvánosak és időben visszakövethetőek az egész ciklusra.
- A képviselők adatlapjáról elérhetőek a havi és éves beszámolók, a képviselőknek lehetőségük van egyedi statisztikákat közzétenni a megkeresésekről és megoldott ügyekről, valamint linkekkel elérhető a képviselők testületi hozzászólásai.
- Nyitottháza hétéves stratégiájának végrehajtása interaktív “műszerfal” aloldalon (dashboard) célok és akciók szerint lebontva követhető.

Antikorrupció és integritás

- Az önkormányzat döntéshozóinak, képviselőinek, cégvezetőinek a javadalmazása könnyen hozzáférhető helyen, táblázatos formában közzé van téve, a változások pedig időben visszakövethetőek.
- Nyitottháza antikorrupciós stratégiája és etikai kódexe nyilvánosságra van hozva, a közérdekű bejelentésekről és kezelésükről nyilvános (anonim) adatbázist vezet.

Intézmények, partnerek számonkérhetősége

- Az önkormányzat cégek esetében nem csupán az önkormányzat tulajdoni hányada van feltüntetve, hanem a holding-céghez tartozó cégek hálója ábra formában közzé van téve. Az önkormányzat cégekbe kiszervezett feladatai (vagyonkezelés, bérlakások üzemeltetése és bérbeadása, településüzemeltetéssel kapcsolatos közbeszerzések lebonyolítása) a honlapon a közérdekű adatok önkormányzati cégekre vonatkozó aloldalán röviden, egyértelműen fel vannak sorolva és a közszolgáltatási szerződések és a cégek feladatait meghatározó önkormányzati döntések is közvetlenül innen letölthetőek.
- A támogatott civil szervezetektől, egyházaktól az önkormányzat elvárja, hogy a saját felületeiken egyértelműen jelezzék az önkormányzati támogatás tényét és összegét, valamint az önkormányzat a pályázati eredmények mellett a bírálati szempontrendszert, valamint a támogatások elszámolása után a támogatottak beszámolóit is közzéteszi.
- A költségvetési intézmények (bölcsőde, rendelő, idősotthon, stb.) beszámolóit nem csupán a testületi anyagok között, hanem az önkormányzati honlap intézményekre vonatkozó aloldalán is közzéteszik.

/ Projektek

Projekt: kötelező lobbista-nyilvántartás létrehozása

Önkormányzat: Madrid, Spanyolország

Probléma, hiányosság: nem ellenőrizhető kellően, hogy kik gyakorolnak hatást a döntéshozók álláspontjára.

A vállalás részletei: a **rendelet elfogadásával** kötelezővé teszik, hogy azok a **lobbi- és érdekképviseleti szervezetek**, amelyek találkozni szeretnének a városi tanács (közgyűlés/képviselő-testület) tagjaival, regisztrálniuk kelljen egy rendszerben és ezen keresztül tudnak találkozókat is kérni. A új **digitális nyilvántartás** interaktív funkcióinak köszönhetően a lakosság figyelemmel követheti, hogy egyes politikusok milyen szervezetekkel találkoznak, valamint feliratkozással értesítést kapnak az adott témakörben történő döntéshozatali folyamatokról.

Projekt: korrupciós kockázatok kezelésének javítása

Önkormányzat: Akhaltsikhe, Grúzia

Probléma, hiányosság: hiányzik a korrupciós kockázatok preventív jellegű beazonosítása és alacsony az antikorrupciós célok betartatásának hatékonysága.

A vállalás részletei: az önkormányzat kidolgoz és elfogad egy **korrupciós kockázatértékelési módszertant**, majd helyi civil szervezetekkel és üzleti szereplőkkel is konzultálva **elvégzi a kockázatértékelést** a városházára és kapcsolódó intézményeire vonatkozóan. A kockázatértékelési módszertant és a **végső jelentést nyilvánosságra hozzák**, ami a várakozások alapján elősegíti, hogy az állampolgárok számon tudják kérni a jelentés ajánlásait és preventív hatása is lehet a köztisztviselőkre.

Projekt: “whatsapp képviselő”

Önkormányzat: Tirana, Albánia

Probléma, hiányosság: nem elég nyomonkövethető a képviselők munkája, az állampolgárokkal a kommunikáció telefonon, emailben történik, ezzel a megoldatlan és a sikerrel megoldott ügyek egyaránt nem kerülnek kellőképpen rögzítésre, a visszajelzéseket nem lehet nyomon követni.

A vállalás részletei: a tiranai önkormányzat a hivatalos weboldalán létrehoz egy **platformot**, ahol a polgárok üzenetet, kérést, hivatalos igényt vagy javaslatot hagyhatnak az önkormányzati döntéshozatallal kapcsolatban. Az önkormányzatnak a kérelmeket külön erre a célra létrehozott bizottságokban és az adott ügyért felelős osztállyal együtt kell megvitatnia az önkormányzaton belül. A projekt második fázisában egy külön erre a célra kifejlesztett **applikációt** hoznak létre, hogy még könnyebben elérhetőek legyenek az önkormányzat képviselői. Az önkormányzat műszaki osztálya megismerteti a képviselőket a platform használatával és értesítést küld nekik a hivatalos e-mail címükre a hozzájuk érkező bejelentésekről, a válaszadási határidőkről illetve a szükséges visszajelzésekről.

Projekt: stratégiai "műszerfal" létrehozása

Önkormányzat: Bloomington, Minnesota, Amerikai Egyesült Államok

Probléma, hiányosság: nehezen követhető a lakosok számára, hogy mit tett a város a stratégiai célkitűzések elérése érdekében.

A vállalás részletei: a **stratégiai tervező "műszerfal"** (dashboard, interaktív ábrák gyűjteménye) segítségével Bloomington városa követhetővé teszi a lakosok számára, hogy a város 2027-ig szóló stratégiájának célkitűzései és azon belül egyes akciói a megvalósulás melyik stádiumában járnak. A felületen egyszerre lehet áttekinteni a város stratégiai céljainak rendszerét (többszáz oldalas dokumentum elolvasása helyett), mellette egyből ellenőrizni lehet, hogy melyik vállalás teljesült, melyik akadt el, valamint a témához kapcsolódó, hasznos adatok idősoros grafikonjait is áttekintheti az érdeklődő látogató.

Hazai jógyakorlatok

Magyarországon az önkormányzati döntéshozóknak van a legélőbb, napi szintű kapcsolata a választókkal, de a formális számonkérhetőség csatornái korlátozottak. A jogszabályok hiányosságai miatt az önkormányzatoknak önkéntes vállalás hiányában a vagyonnyilatkozatokat nem kötelező közzétenni, etikai előírásokra pedig nincs egységes szabályozás. A képviselői tevékenységről az aktívabb képviselők jellemzően a Facebook oldalukon számolnak be - az önkormányzatok a legritkább esetben biztosítanak erre felületet és ösztönzést.

- Budapest Főváros esetében nem csupán az aktuális főpolgármester, főpolgármester-helyettesek, valamint képviselők vagyonnyilatkozatai érhetőek el, hanem a nem képviselő bizottsági tagok vagyonnyilatkozatai is, valamint mindegyik dokumentum visszamenően is elérhető az előző önkormányzati ciklus elejéig (2014), az adott személy hivatalba lépésétől kezdve.
- Zuglóban a képviselők különböző tisztségeiből (képviselő, bizottsági elnök, tanácsnok, stb.) származó illetmények időben visszakövethető publikálása kimondottan jó gyakorlatnak számít. Hasonlóan jó gyakorlat Újbudán, hogy az összes önkormányzati cég ügyvezetőinek és tisztviselőinek a bérezése, tiszteletdíja és azok időbeli változása egyetlen táblázatban elérhető.
- A név szerinti szavazások jegyzőkönyvben feltüntetését sokan vállalták a 2019-es Ez a Minimum! aláírásakor, de egyelőre kevés helyen sikerült megvalósítani (Józsefváros, Újbuda, stb.). Jól használható megoldás például az onkormanyzati.tv weboldal, ahol a megfelelő feltöltés esetén az egyes képviselők adatlapjain elérhetőek a felszólalásaik testületi ülésenként - viszont még azoknál az önkormányzatoknál is nehezen érhető el ez a link, ahol egyébként használják a felületet.
- Elősegíti a számonkérhetőséget, ha az éves képviselői beszámolók (nem csak a tanácsnokok esetében) elérhetőek a képviselői adatlapon – gyakorlatilag ez valósult meg Szombathely esetében, ahol a közgyűlés alatt éves bontásban elérhetőek a képviselői beszámolók.

Részvételibb önkormányzat

Építsen nyitott önkormányzatot!

Nyitottháza önkormányzata több különböző részvételi megoldást is alkalmaz a lakosok bevonása érdekében.

Állampolgárok a döntéshozatalban

- Nyitottháza a részvételi költségvetés mellett az éves költségvetést is minden évben az előző évi költségvetés közmeghallgatáson történő megvitatása és értékelése után, az állampolgárok prioritásokról történő rangsorolásos szavazásának figyelembevételével tervezi.
- Közösségi gyűlést szerveztek a turizmus jelentette előnyökről és okozta problémákról, hogy közösen jelöljék ki a turizmusfejlesztés jövőbeli helyi lakosok érdekeit figyelembe vevő irányait.
- Hátrányos helyzetű csoportok részvételének erősítése érdekében a társadalmi egyeztetésekhez esélyegyenlőségi referens bevonásával készít az önkormányzat kommunikációs tervet.
- A részvételi költségvetést a digitális világban nem jártas lakosok számára is hozzáférhető utcafórumokon is megvitatják és lehetőséget biztosítanak a helyszíni szavazásra.

Civil-önkormányzati kapcsolatok, érdekképviselet

- Az önkormányzat sport, kulturális és gazdasági kerekasztalokat is szervez, ahol regisztráció után rotációs alapon vehetnek részt helyi szereplők, civil szervezetek. A kerekasztaloknak szavazati joguk van önkormányzati kitüntetések, ösztöndíjak, támogatások megítélésénél.

Közszolgáltatások

- Nyitottháza telefonos alkalmazást fejlesztett, amin minden közszolgáltatáshoz lehetséges felhasználói értékeléseket fűzni, valamint településüzemeltetéshez kapcsolódó bejelentéseket is lehet tenni. Az egészségügyhöz, köznevelséhez, tömegközlekedéshez, közmű-szolgáltatásokhoz kapcsolódó visszajelzéseket évente kiértékelik és a jelentéseket nyilvánosságra hozzák.
- Az egyenlő hozzáférés elősegítése érdekében a szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeken évente offline felmérést végez az önkormányzat szociális munkások segítségével a közszolgáltatások hozzáférhetőségével kapcsolatban.

/ Projektek

Projekt: klíma-gyűlés

Önkormányzat: Krakkó, Lengyelország

Probléma, hiányosság: hiányzó konszenzus, hogy egy városnak milyen területeken és milyen mélységben kell megoldásokat találnia klímaváltozás kihívásaira.

A vállalás részletei: először **online és telefonos felmérések** segítségével feltérképezték a városlakók hozzáállását az alapvető klímakérdésekhez, tájékoztatást nyújtottak a tervezett gyűlésről és kezdeti ötleteket gyűjtöttek. **Meghívókat** küldtek ki tájékoztatással együtt, amelyet **kommunikációs kampánnyal** támogattak meg, majd reprezentatív alapon, sorsolással választották ki a hatvan résztvevőt, akiknek tiszteletdíjat is fizettek a részvételért. A közösségi gyűlés keretén belül három hónapon keresztül tartottak **meghallgatásokat, workshopokat, majd kollaboratív módon fogalmaztak meg** lehetséges intézkedéseket és javaslatokat, amelyekből a végén **szavazással** választották ki a leginkább ígéreteseket.

Projekt: nyílt kormányzás megvalósítása a településtervezés, stratégiai tervezés és környezetvédelem témakörökben

Önkormányzat: Besztercebánya, Szlovákia

Probléma, hiányosság: a polgárok életére jelentős hatást gyakorló, de nehezen követhető közpolitikák esetében lakossági ellenállás, polarizáció alakulhat ki, amikor nincsenek kellően bevonva a tervezési fázisba.

A vállalás részletei: az önkormányzat első körben szakértők és hivatalnokok bevonásával kíván létrehozni egy **munkacsoportot**, ami felméri és beazonosítja, hogyan lehetne a településtervezés, stratégiai tervezés és környezeti következményekkel járó fejlesztések tervezését, társadalmi vitáját, engedélyezését hozzáférhetőbbé tenni, jobban kommunikálni azokat és ezáltal jobban bevonni a tervezés folyamatába a lakosságot **személyes találkozók, események** segítségével. A munkacsoport javaslatait beépítik a döntéshozás folyamatába és **fókuszcsoportok** segítségével értékelik, hogy a lakosság valóban jobban bevonásra kerül-e a közpolitika-alkotás során.

Projekt: szomszédság a közjóért

Önkormányzat: Reggio Emilia, Olaszország

Probléma, hiányosság: a korábban jól működő helyi részvételiséget biztosító jogi megoldás megszűnése a részvételi aktivitás visszafejlődésével fenyegetett.

A vállalás részletei: az önkormányzat nem csak a projektek tervezésébe, hanem irányításába, megvalósításába és az eredmények értékelésébe is bevonta a helyi lakosságot és civil társadalmat - kicsit az EU-s finanszírozású CLLD-projektekhez hasonlóan. A polgárok, akik különböző demográfiai csoportokat reprezentálnak, **szomszédsági tanácsokba** rendeződnek és ezeken keresztül aktívan alakíthatják az önkormányzat agendáját, fejlesztési irányokat jelölhetnek ki. A kihívások azonosítása és közös megoldási javaslatok kidolgozása után a konkrét projektek megvalósítása következik. A megvalósult projektek értékelése után a tanácsok javaslatokat fogalmaznak meg a következő ciklusra vonatkozóan.

Projekt: egyenlőbb hozzáférés a részvételi költségvetéshez

Önkormányzat: Párizs, Franciaország

Probléma, hiányosság: A közösségi költségvetés kialakításában a város alacsonyabb társadalmi rétegéből származó polgárai kevésbé vesznek részt, az ő igényeiket csak mérsékelten veszik figyelembe.

A vállalás részletei: A város vállalja, hogy **megvizsgálják** a lakosok és egyéb helyi szervezetek részvételi költségvetési folyamatokban való szerepét és erősítik a legveszélyeztetettebb és jellemzően alulreprezentált csoportok részvételi lehetőségeit. Így ezeket az igényeket figyelembe véve dolgozzák ki a részvételi költségvetés részleteit, például a pénzek elosztásának helyét. A projektben az egész **költségvetés 30%-át olyan negyedekbe irányítják**, ahol jellemzően a munkásosztály él és a szegénység illetve a biztonság kérdése gyakrabban felmerül. Ezen kívül **önkormányzati műhelytalálkozókat szerveznek**, amik segítenek a lakosoknak a prioritásaiknak megfelelő javaslatok kidolgozásában, és javítják a javaslatok elfogadásának esélyét.

További részvételiséget támogató eszközök és gyakorlatok

A különböző részvételiségi megoldások rohamtempóban terjednek és fejlődnek a világban, sok formát ölthetnek és érdemes mindenhol megtalálni a helyi igényeknek leginkább megfelelő eszközt. Itt most csak néhány példa felsorolására volt tér, de a K-Monitor 2019-es kiadványa részletesebben is foglalkozik a különböző megoldásokkal. A People Powered nemzetközi hálózat oldalán, amelynek a K-Monitor is tagja, számos esetleírás és szakmai anyag elérhető, többek között arról, hogyan vonhatóak be jobban a nők, a menekültek vagy éppen a fiatalok a részvételi eljárásokba. A szervezet pedig ingyenes angol nyelvű mentorálást is biztosít a részvételi és digitális demokrácia eszközeinek bevezetésére.

Érdemes külön kiemelni az állampolgári tanácsok vagy közösségi gyűlések gyakorlatát, amelynek Magyarországon is vannak elismert szakértői és gyakorlói. A módszer lényege, hogy a lakosokat demográfiai ismérvek mentén leképező csoport szakértőket meghallgatva, tanácskozáson és együttdöntésen keresztül alakít ki konszenzusközeli álláspontot politikailag egyébként konfliktusosnak vélt kérdésekben. A kifejezetten széleskörű állampolgári részvételt célzó közösségi gyűlésekhez képest kevésbé bonyolult megoldás lehet lakossági kerekasztalok, munkacsoportok létrehozása, amelyek szintén mind túlmutatnak a klasszikus tájékoztató-konzultáló önkormányzati szerepfelfogáson, valódi döntési jogosítványokat adva a lakosok kezébe.

Hazai jógyakorlatok

Itthon a lakosok bevonása sokáig a törvényileg előírt "társadalmi egyeztetésre" korlátozódott és azt is jellemzően csak jogalkotás során kellett az önkormányzatoknak megtennie. A különböző részvételiségi gyakorlatok, mint a részvételi költségvetések és közösségi tervezések kifejezetten 2019 óta kezdtek rohamosan terjedni.

- A társadalmi egyeztetést is lehet valóban hozzáférhetőbben csinálni. **Budaörs** egyszerű, de jól másolható megoldása, hogy minden társadalmi egyeztetésre bocsátott rendelettervet egy külön aloldalon is feltüntet (ahelyett, hogy mindet külön hírbejegyzésben vagy meghívóban lehetne csak elérni): egy linken elérhető a rendeletterv, mellette pedig a releváns határidők és e-mail cím. Eggyel haladóbb megoldás Józsefvárosé, ahol a **társadalmi egyeztetések** között böngészni is lehet, mindegyiknek **saját adatlapja** van, ahol elérhető minden releváns információ és időben is követni lehet a társadalmi egyeztetés és végrehajtás lépéseit.
- Józsefváros **részvételiségi irodája** európai szinten is kiemelkedő kezdeményezés, a részvételi megoldásokat gyűjtő EU Arenas projekt is beválogatta a gyűjteményébe.
- A **főváros civil munkacsoport** szintén egy új kezdeményezés arra, hogy a civil társadalom ne csak adott ügyek mentén, hanem rendszeresen, horizontálisan bevonásra kerüljön az önkormányzati döntéshozatalba.
- A részvételi költségvetések az egyik legnépszerűbb új, részvételi eszközzé váltak Magyarországon az elmúlt években. Sikerrel valósított meg ilyen projektet többek között a **Főváros**, **Terézváros**, **Szentendre - ifjúsági részvételi költségvetés** vagy **Miskolc**.
- A kifejezetten diákoknak szóló részvételi költségvetésről a K-Monitor is készített egy **kiadványt** az Alternatív Közösségek egyesületével közös debreceni kísérleti programja alapján. Bár az önkormányzatok jelenleg nem iskolafenntartók, támogatóként és mentorként akár egy önkormányzat is ösztönözheti a diákok részvételét, ezzel megalapozva, hogy a helyi fiatalok számára felnőttként se legyen idegen, hogy beleszólhatnak az őket érintő ügyekbe.
- A BKK már több alkalommal bevonta a lakosságot és közösségi tervezést indított egy-egy nagyobb lélegzetű fejlesztésnél. Legutóbb például az **Újbuda-Újpest villamosszakasz** kapcsán kezdeményezett társadalmi egyeztetést, a véleményezéshez pedig az általunk fejlesztett **PARTIMAP térképes kérdőívet** használta.
- **Észt mintára** szerveztek a gönci járásban **hackathon eseményeket** (ötletversenyeket) a szociális szolgáltatások javítása érdekében.
- Krakkóhoz hasonlóan **Budapest is közösségi gyűlést kezdeményezett a klímaváltozásról.**

Tisztelt polgármesterjelölt!

Magyarország legjelentősebb településeinek - nagyvárosoknak és budapesti kerületeknek - megvan a lehetőségük, hogy az országos szinten egyre zártabb kormányzással szemben jó példával járjanak elől, legyen szó felelős gazdálkodásról, demokratikus gyakorlatokról, jó kormányzásról. Azoknak a jelölteknek, akik ilyen településen lesznek polgármesterek, lehetőségük van tenni egy demokratikusabb országért, azáltal, hogy meghonosítanak olyan gyakorlatokat, amelyek inspirálóak, átvehetőek, és az egész ország közigazgatási kultúráját fejlesztik.

Tegyen vállalást egy országos szinten is példaértékű gyakorlat megvalósítására az átlátható önkormányzati működés vagy állampolgári részvétel területén! A fentiekben változatos példákat olvashatott nemzetközi és hazai jógyakorlatokról, amelyek segíthetnek a saját vállalásának megfogalmazásában.

A K-Monitor a vállalást a nyitott-onkormanyzat.k-monitor.hu oldalon közzé fogja tenni, nagyobb nyilvánosságot teremtve a versengő ötleteknek. Az oldalról maguk a jelöltek is meg tudják majd osztani a vállalást a saját választóikkal. Tegyen vállalást mielőbb, hogy az elsők között kerüljön fel a nyitott önkormányzás iránt elkötelezett jelöltek térképére!

A választásokat követően pedig a megválasztott jelöltek számára a K-Monitor felajánlja ingyenes szakmai támogatását, hogy a leginkább innovatív és ambiciózus terveket megvalósuljanak!

Tegyen vállalást és építsünk együtt nyitott önkormányzatot!

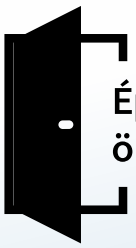

Építsen nyitott önkormányzatot!

Tegye meg vállalását itt!

nyitott-onkormanyzat.k-monitor.hu
Kiadja: K-Monitor Közhasznú Egyesület
Kapcsolat: info@k-monitor.hu I www.k-monitor.hu
A kiadvány a Creative Commons Nevezd meg! 4.0 licenc alatt jelenik meg, a forrás megjelölésével szabadon felhasználható.